

Okumanın Manzarası Ve Egonun Homurtusu

– Zeki NURÇİN · 17 Mart 2012

Yazmak çok sıradan bir iş gibi görülebilir ama aslında bilinenin ötesinde bir olaydır. Bir hayali, bir fikri, bir gizemi, bir bilinmeyen hissin keşif sonrası formülünü yapabilmektir. İnsanın belleğinde kıpırdayıp duran bir hayatı cümlelerle yeni baştan inşa etmektir. Uçsuz bucaksız bir sanatın belki de savunucusu olma eylemidir. Samuel Johnson, yazana zorluk vermeyen yazı okuyana da zevk vermez, derken aslında lafı gediğine oturtmuş doğrusu. Türkiye gibi kitaba yabancı bir ülkede, herşeye rağmen yazmak öyle bir revaçta ki, sanki her yazan gökten zembillah inmiş bir yazar ve her yazılan da sanki ilahi bir emir. Göze sokulan manzara bu. Her eline kalem alanın kendisini yazan ilan ettiği bu coğrafya da aslında yutturulan şey egoların gürültüsüdür. Keşke bu kesim öyle dillendirdikleri gibi her yazılandan sonra gerçekten yazar olsa yazar gibi karşımıza çıksa. Oysa biliriz ki hepi topu iki laf sahibidirler, onu da nasıl kullanacaklarını bilmezler dahası bilmemişliği bir bilim haline getirmeye çalışırlar. Bu manzara acının ama gerçek acının resmidir. Bir de bu manzaranın insanı cidden inciten bir görünmeyen istatiklere dayalı tarafı var.

İnsanın niçin yazma ve okumayı seçtiği zekanın insanı ödüllendirmesidir. İnsanın kendi aritmetiğini bilmesidir. Ben, İstanbul gibi kaos bir kentte 30 bin insanın kendisini şair ya da yazar ilan ettiğini biliyorum. İlginç olansa bu iddiası olanların çoğu yazdığı halde kitabın kıyasında geçmemiş olmasıdır. Türkiye'deki yazma olayında ana tema içi boş siyaset ve zerafeti çalınmış bir aşk kavramının kendisidir. İnanırcılığı pek olmayan bir edebiyat kabul ettirilmek isteniyor nedense.

Birkaç ay önce Berlin'de Yazar Buket Uzuner'i bir okuma akşamında ziyaret etmiştik. Orda Türkiye'deki okuma yazma üzerine şunları söylüyordu; "Türkiye'de 72 milyon insan yaşar ama kitap alanların sayısı 300 bindir." Genel ortalamaya baktım, Türkiye'de kendini yazar ilan etmiş insan sayısı da hemen hemen 300 bin. Şayet kendini yazar ilan etmiş 300 bin kişi kitap okuyorsa halk bu okumanın neresinde? Daha da önemlisi 300 bin insanın aslında yarısından fazlasının, aldığı kitapları da okumamasıdır. O halde Türkiye'de yazar iddasında olanların çoğu bile okumaktan aciz. Bunun bir çok sebebi var ama hiçbiri bana inandırıcı gelmiyor. Bazı istatikler bir çok yayınevinin öyle abartılı baskılarının da aslında palavradan öteye gitmediğini gösterirken bazı yayıncılar da piyasaya habire yazarlıkla alakası olmayan şahısları pompalamakla aslında Türkiye'deki edebiyatın bilinçli katili olmayı övgü kabul eder.

Bazı istatikler çok düşündürücü. Popüler kültür neyi dayatıyorsa onu almak alışkanlığı tıkanıklığın bir diğer nedeni. Fazla nitelikli yazar olmadığı gibi nitelikli kitap sayısı, yazan ve yazı sayısı da az.

Eğitim-Sen'in bir dönem bir araştırmasına göre öğretmenlerin yüzde 8'i bile kitap okumuyor.

Yine Türkiye Yazarlar Birliği (TYB) Kurucu Genel Başkanı - Yazar Mehmet Doğan'a göre:

"Ülkemizde 10 bin kişiden 3 kişi yılda 10 ve üzerinde kitap okuyorsa kitap kurdu sayılıyor."

Çukurova Üniversitesi öğretim üyelerinden Prof. Dr. İbrahim Ortaş konuyla ilgili ele aldığı bir makalede "Devlet kitap okumayı kötü gösterdi" alt başlığıyla doğrudan bir eleştiri getiriyor. Ortaş makalesinde şöyle devam ediyor : "12 Eylül sonrası kitap okumak kamuoyuna zararlı diye tanıtıldı. Kim gerçekten suçlu ve zararlı tespiti yapılmadan, özellikle de okuyan ve düşünen kişiler bu süreçte hep mağdur duruma düşürüldü. Maalesef ülkemizde gelişen dinamik gençliğin eleştiri yapma şansı elinden

alınarak sistemi eleştirmeyen ve kabullenen bir gençlik yaratıldı. Çok genç yaşta evden başlayarak sürekli dövülen, 'Sus sen bilmezsin, ' 'aklın ermez, ' 'büyüğüne saygı, ' 'otoriteye saygı' kişinin kişiliğini önemli ölçüde zedelemiştir. Kitap okuma alışkanlığı kazanamamış toplum ne yapacağını bilemeyecektir. Kitapların bir taraftan yasaklanması, diğer taraftan yayıncıların yasaklanması yanında pahalı olması kitap okumanın önündeki en büyük engeller olarak görülüyor."

Bağımsız Eğitimciler Sendikası'ndan yapılan bir açıklamaya göre, kitap okuma oranının yüzde 4, 5 olduğu Türkiye'de yılda sadece 23 milyon adet kitap basılıyor. Japonya'da ise bir yılda basılan kitap adedi 4 milyar 200 milyon. AB ülkelerinde yıllık kitap harcaması 500 dolarken Türkiye'de bu rakam 2 dolar düzeyinde seyrediyor.

Gazi Üniversitesi'ndeki 1915 öğretim üyesiyle yapılan araştırmaya göre; öğretim üyelerinin yüzde 21.9'u sadece akademik yayın okuyor. Yüzde 56.2'si ayda bir-iki kitap.

Bir İsviçreli bir yılda ortalama 10 kitap okuyor.

Bir Fransız bir yılda ortalama 7 kitap okuyor

Türkiye'de 6 kişiye yılda 1 bir kitap düşüyor.

Türkiye'de okuma alışkanlığına sahip olan kişi sayısı ortalama 40 bin kişi

Yine kitaba en az parayı yatıran biziz. Azebeycan gibi küçük bir ülkede bile bir kitap 100 bin adet basılırken Türkiye'de bu sayı bin adet ile başlar, istismalar dışında. Yukarıdaki saptamaların elbette doğrusu vardır ama iş kişinin kendisinde biter sonuçta. Yazar kabul edilenin bile doğru dürüst kitap okumadığı bir ülkede yazmaktan okumaktan ne kadar söz edilir bilemiyorum.

Belli zamanlarda yapılan yukarıdaki istatikleri tam detaylı buraya aktarmak elbette sözkonusu yazgıyı değiştirmeyecek. Bazı edebiyat sitelerine baktığımda üye sayısı 20 bindir ve tamamı şair ya da yazar ilan edilmiş. Ama çoğu kitapsızdır. Buna benzer yüzlerce site vardır. 30 site hesabı yapsanız, 600 yüz bin yazar şair eder. Hepsinin kitap okuduğunu varsayarsanız Türkiye'deki kitap okuma istatistiklerini yüksetmiş olursunuz ama malesef edebiyatın e'sini bile bilmeyen bir çok yazar ve yayıncı bilirim. Bırakın bunların kitap okumasını, kitap okuyanlara da engel olduklarını bilirim. Bu manzara bana İngiliz oyun yazarı Shakespeare'in bir şemsiyeci ile olan diyalogunu hatırlattı. Adamın biri ya da şemsiyeci bir gün Shakespeare bir mektup yazar. Mektuba şiir diye bir takım yazılar doldurmuş ve sormaktadır; Bay Shakespeare benim şiirlerimi nasıl buldunuz?.. Shakespeare mektubu inceler, yazılanlara bakar. Bir süre sonra adam ile karşılaşılır. Adam ya da şemsiyeci orda yine sorar; "Bay Shakespeare benim şiirlerimi nasıl buldunuz?" Shakespeare adama bakar, adamı süzer ve sorar, "Siz ne iş yapıyorsunuz?" Adam, "Ben şemsiyeciyim, şemsiye ustasıyım, şemsiye yaparım." diye yanıtlar. Bunun üzerine Shakespeare ona şu yanıtı verir, "Bayım siz hep şemsiye yapın, şemsiye ustası olun. Şiir şairin işidir." Bu ders dolu diyalogdan sonra şunu demeden edemiyorum; şemsiyecilerin kendilerini şair yazar diye yutturduğu bir ülkede istatistikler mahsumdur.

Sevgi ve dostlukla